OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Rutin

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus
Innehållsansvar: Pernilla Eriksson, (perer13), Specialistläkare
Granskad av: Julia Lenzen, (julle), Överläkare
Godkänd av: Annette Trenge Jarlshammar, (anntr2), Utvecklingschef

Giltig från: 2026-09-22
Giltig till: 2028-05-28

Stick- och skärskada samt exponering med risk för blodburen smitta

Förändringar sedan föregående version

Omarbetning av dokumentets struktur och förtydligande av uppgifter för ansvarig läkare.

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte 2

Utförande 2

- Förebyggande åtgärder 2
- Akuta åtgärder vid exponering av blod 3
- Fortsatt handläggning - Indexpatient med känd blodsmitta 4
- Fortsatt handläggning - Indexpatient utan känd blodsmitta 4
- Fortsatt handläggning - Indexpatient kan ej provtas eller okänd indexpatient 5
- Enhetschefens ansvar 5

Relaterad information 6

Källförteckning 6

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Bakgrund och syfte

Syftet med rutinen är att ge personal och studerande kunskap om vilka åtgärder som ska vidtas vid stick-/skärskada och exponering för blod/blodtillblandade vätskor.

Stick- och skärskador utgör den största risken för överföring av blodburen smitta i hälso- och sjukvården. För att smitta ska kunna överföras måste smittförande blod/kroppsvätska/blodprodukt nå mottagarens blodbana eller slemhinna. Denna rutin riktar sig framför allt mot att skydda personal, men även patienter kan utsättas för risk för blodburen smitta till exempel vid felaktig användning av kanyler och sprutor (1, 2).

Definitioner

Indexpatient: Person som kan utgöra möjlig smittkälla.

Exponerad: Person som kommit i kontakt med blod eller kroppsvätska på ett sätt så smittrisk föreligger.

Ansvarig läkare: Oftast läkare på den enhet där tillbudet skett. Beroende på var och när tillbudet har skett kan läkare inom jourspecialitet behöva ta över ärendet.

Utförande

Förebyggande åtgärder

Allt blod ska behandlas som potentiellt smittsamt.

Se även vårdhandbokens avsnitt: Förebyggande rutiner - Vårdhandboken

Skyddshandskar ska användas vid kontakt med blod och blodtillblandade vätskor. Vid risk för stänk av blod, blodtillblandade vätskor eller andra kroppsvätskor ska förkläde och visir eller motsvarande stänkskydd användas (2, 3).

Arbete utförs så att risken för stick- och skärskador minimeras genom att om möjligt använda produkter med integrerad skyddsfunktion samt att vassa föremål placeras i behållare för stickande och skärande avfall direkt efter användning (1).

All personal inom vård och omsorg med yrkesmässig risk för blodexponering rekommenderas vaccination mot hepatit B (4). Hälsan och arbetslivet utför förebyggande kontroller gällande vaccinationsstatus samt utför vaccinationer (beställ tjänsten ”Vaccination och immunitetstest”).

Akuta åtgärder vid exponering av blod

Vid stick-/skärskada	Desinfektera omedelbart. Använd rikligt av vad som finns tillgängligt, till exempel handdesinfektionsmedel eller klorhexidinsprit.
Blodexponering på slemhinna eller skadad hud	Desinfektera omedelbart. Använd rikligt av vad som finns tillgängligt, till exempel handdesinfektionsmedel eller klorhexidinsprit.
Vid stänk i munnen	Skölj noga. Använd rikligt av vad som finns tillgängligt till exempel vatten, klorhexidinsprit eller handdesinfektionsmedel.
Vid stänk i ögonen	Skölj omedelbart. Använd rikligt med ögondusch eller fysiologisk natriumklorid. Finns inte detta, använd rikligt med kranvatten. Ta därefter ut eventuella kontaktlinser och skölj noga igen.

Kontakta ansvarig läkare för vidare hantering enligt denna rutin.

Rapportera till enhetschef/arbetsledare.

Ansvarig läkare tar ställning till **behov av vaccination mot hepatit B** för exponerad personal. Se rubrik Hepatit B i styrdokument: Blodsmitta, stick- och skärskador hos personal - infektionssjukvård. Infektionsläkare kan kontaktas vid behov. Vaccination sker om möjligt på den egna enheten, annars kontaktas infektionsmottagning (dagtid, vardagar) eller infektionsläkare (kvällstid, helger).

Fortsatt handläggning - Indexpatient med känd blodsmitta

HIV eller hepatit B

Kontakta omedelbart Infektionskliniken SkaS. Dagtid: infektionsmottagningen 0500–432361, jourtid: infektionsbakjour via sjukhusets växel 0500–431000. Postexpositionsbehandling med läkemedel/vaccination kan bli aktuellt och ska då starta så snart som möjligt. Handläggning tas över av infektionsläkare och kommer ske enligt: Blodsmitta, stick- och skärskador hos personal - infektionssjukvård.

Hepatit C

Kontakta infektionsmottagningen SkaS nästkommande vardag, 0500–432361. Ingen indikation för postexpositionsbehandling avseende hepatit C. Dock ska övriga åtgärder i detta dokument följas på grund av risk för övriga blodsmittor. Handläggning tas över av infektionsläkare och kommer ske enligt: Blodsmitta, stick- och skärskador hos personal - infektionssjukvård.

Fortsatt handläggning - Indexpatient utan känd blodsmitta

1. Provta indexpatient. Detta kräver samtycke från patienten.
    - I Meliors labmodul väljs *stick/skär patient* (S-HBsAg, S-HBcAk, S-HCV-ak, S-HIV ak/ag). Ansvarig läkare står som ansvarig för provet.
    - Skriv kommentar: *Stickskada från denna patient till personal.*
    - Markera akutsvar (innebär svar inom 24 timmar).
2. Skriv telefonnummer till ansvarig läkare (inkluderande telefonnummer jourtid), annars kommer svar enbart till remitterande läkare i Meliors labmodul.
    - Dokumentera orsak till provtagning i patientens journal.

- Ta nollprov på exponerad personal. Serumrör med gel. Detta prov sparas i kyl tills svar finns på patientprov. Rapportera personalens telefonnummer till ansvarig läkare.

Om patientprovet är negativt för samtliga smittor kontaktar ansvarig läkare exponerad personal och meddelar detta. Personalens prov kasseras (om det inte ska analyseras som del i uppföljning av hepatit B-vaccination via Hälsan & Arbetslivet).

Om patientprover är positivt för någon smitta kontaktas exponerad personal och meddelas detta. Kontakta infektionskliniken enligt rubrik *Indexpatient med känd blodsmitta*. Personalprovet skickas till lab. Välj *stick/skär Personal* i Melior (S-HBsAg, S-HBsAk, S-HCV-Ak, S-HIV Ag/ak). Infektionsläkare ska stå som ansvarig för exponerad personals prov.

Fortsatt handläggning - Indexpatient kan ej provtas eller okänd indexpatient

- Kontakta infektionskliniken (dagtid: infektionsmottagningen 0500–432361, jourtid: infektionsbakjour via sjukhusets växel 0500–431000). Infektionsläkare tar över handläggningen och tar vid behov ställning till hepatit B-vaccination av exponerad personal.
- Ta nollprov på exponerad. Välj *Stick/skär Personal* i Melior (S-HBsAg, S-HBsAk, S-HCV-Ak, S-HIV Ag/ak). Infektionsläkare ska stå som ansvarig för proverna.

Enhetschefens ansvar

Enhetschef för exponerad personal ansvarar för att:

- Denna rutin är känd och följs av all personal.
- Följa upp att exponerad personal handlagts enligt denna rutin.
- Stöd från Hälsan och Arbetslivet erbjuds till exponerad personal.
- Fortsatt vaccination kan ske på Hälsan och Arbetslivet om behov finns.
- Tillbudet rapporteras enligt Guide - Tillbud och arbetsskada - Västra Götalandsregionen
- Händelsen följs upp med syfte att förhindra att den upprepas.

Relaterad information

Blodsmitta, stick- och skärskador hos personal - infektionssjukvård

Checklista Stick- och skärskada

Förebyggande rutiner - Vårdhandboken

Rutin Vaccination av medarbetare.pdf

Källförteckning

1. Vårdhandboken. Stick- och skärskador samt exponering med risk för blodburen smitta hos personal. [citerad 25 maj 2026]. Hämtad från: Stick- och skärskador samt exponering med risk för blodburen smitta hos personal - Vårdhandboken
2. Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om risker i arbetsmiljön (AFS 2023:10) [Internet] Solna: Arbetsmiljöverket [citerad 25 maj 2026]. Hämtad från: https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/afs-202310/
3. Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:11) om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning (AFS 2023:11) [Internet]. Solna: Arbetsmiljöverket [citerad 25 maj 2026]. Hämtad från: https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/publikationer/foreskrifter/afs-202311/
4. Folkhälsomyndigheten. Vägledning för vaccination av personal inom vård och omsorg [Internet]. Stockholm: Folkhälsomyndigheten 2020 [citerad 25 maj 2026] Hämtad från: Vägledning för vaccination av personal inom vård och omsorg — Folkhälsomyndigheten

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Pernilla Eriksson, (perer13), Specialistläkare

Granskad av: Julia Lenzen, (julle), Överläkare

Godkänd av: Annette Trenge Jarlshammar, (anntr2), Utvecklingschef

Dokument-ID: SKAS9729-602154698-18

Version: 13.0

Giltig från: 2026-09-22

Giltig till: 2028-05-28